

3. Қ.Қадашева «Қазақ тілін оқыту әдістемесі» Алматы «Мұрагер» 2005(95-1176)
4. Құрманова Н. Қ77. Сөз тіркесін оқыту барысында оқушылардың теориялық ойлауын дамыту әдістемесінің негіздері: Монография - Алматы, 2001 - 300 бет. (14-15 беттер);
5. Садықов Т.С, Әбілқасымова А.Е. Оқушылардың танымдық белсенділігін қалыптастырудың дидактикалық негіздері. Оқу құралы. -Астана, 20

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯНЫ ЕНГІЗУ-ЗАМАН ТАЛАБЫ

ЖАСАРОВА Б. Ө.

Әрбір ұлттың жас ұрпағы ана тілін терең оқып, жете білуге, өз елін, туған жерін сүйуге тәрбиеленуі тиіс. Әлемдік білім кеңістігінде оқытудың озық технологияларын жаңа мазмұнды білім беруге, адал бәсекеге лайықты тұлға даярлауы тиіс. Қай жаңашыл реформа болмасын барлығы да бастауыш сынып ұстаздарынан жаңашылдық, шығармашылық талап етіледі.

12 жылдық білім беру барлық ұлттық білім беру жүйесіндегі реформа, ол «жылдам дамушы ортада өмір сүруге қабілетті, өзіндік дамуға даяр, өзін таныта алатын және өзі үшін де қоғам үшін де бар мүмкіндігін пайдаланатын жоғары білімді шығармашыл, құзыретті тұлға қалыптастыруды және дамытуды» алдын ала болжайды (Қазақстан Республикасында 12 жылдық жалпы орта білім беру Тұжырымдамасының жобасы).

Заман талабына сай білім беру жүйесі жас ұрпақты жеке тұлға ретінде қалыптастырудың маңызды мәселелерін шешудің түрлі жолдарын қарастыруда. Оны қалыптастыру қоғамдағы негізгі сала-білім беру жүйесіне міндеттеледі. Елдің елдігін, бірлігін сақтап, көркейтетін, басқа елдермен терезесі тең өркендейтін, болашағын айқын көрсететін білім беру жүйесі. ұрпаққа білім беру отбасынан бастап, еліміздің қоғамдық жүйесін қамтитын іс. Бүгінгі 12 жылдық білім беру қажеттілігі еліміздің игі мақсатқа жетуі үшін көзделген сара жолы десе болғандай. 12 жылдыққа көшу білім саласына көп өзгерістер енгізеді, әрі нағыз білім сапасының нақты бағасын бермек.

Елімізде ақпарат ағымы қарқындап, ғылым мен техниканың өркен жаюы өмірге келген баланың даму, өсу, қалыптасу жолын ерекше қарастыруды талап етеді. Мектеп жасындағы баланың жас ерекшелігін зерттеу, формальді тек іс қағаз, сауалнама арқылы жүргізіліп келген болатын. Жан-жақты зерттеудің тұтас бағдарламасы болған емес. Алғашқы күннен баланың үлгерімі мен іс-әрекетін бір-бірімен салыстыру арқылы шектелген көрсеткіштер бойынша бағаланатын. Осындай тәсілдердің кемшілігін бүгінгі күнде көріп отырмыз. 12-жылдық білім қазіргі өмір талабын айқындап, жаңа ғасыр білім жүйесін, тәрбиесін ұсынады.

Баланы барлық жағынан тәрбиелеу үшін оны барлық жағынан білу керек деген дана педагогикалық шындықты естен шығармауымыз керек. Қазіргі педагогика оқу мен тәрбиеге зерттеу әдісін ұсынып, мұғалімнің жұмысында оқушының даму деңгейіне, яғни ақыл-ой, адамгершілік, физиологиялық ерекшелігіне баса назар аударуды қажет ететіндігін көрсетеді. Қоғамдық және кәсіп иелері өмірінің салаларында қарқынды түрде өзгертін еңбек жағдайы күнделікті жұмыс технологияларының өзгеруіне әкеп соқтырады. Осы өзгерістер қоғамның болашақ мүшелерінің дайындығына қойылатын талаптарына да әсер етеді. Қазіргі білім беру саласында оқыту мен тәрбиелеудің озық технологиялары қолданылады. Жаңа озық технологияланы меңгеру және сол бағытта жұмыс жасау ұстаздардың адамгершілік, рухани қалыптасуына, интеллектуальдық дамуына, өзін-өзін дамытуына, оқу тәрбие ісін тиімді ұйымдастырып, тұлғаны дамытуына көмектеседі.

Педагогтер ХХІ ғасырды «Жаңа ақпараттық технология» кезені деп атайды, қазір кез келген ақпаратты табу жолдары оңай. Сондықтан оқушыларды қажет ақпаратты тауып, оны талдап ойластыруға үйрету - оқыту технологияларының бір аспектісіне айналып отыр, әрі таным белсенділігінің артуына тиімді әсерін береді.

Білім беру технологиясы - оқу барысын жоспарлау, оқушылардан тест алу және білім беру жүйесі ретінде мектеп іс-әрекетін басқару үшін жүйелі тәсіл мен ілеспелі тәжірибелік білім жиынтығын құрады. Оқыту технологиясы-дидактикалық бағытта оптимальды жүйелердің принциптерін анықтаудың және жасаудың, алдын ала сипаттамалары берілген қайталауға келетін дидактикалық процестерді конструкциялаудың ғылыми зерттеу аясы. Ақпараттық технология білім берудің негізгі мақсаты қоғам талаптарына жауап бере отырып, қоғам өмірінің әр кезеңінде қажеттіліктің өзгеріп, соған орай білім берудің де негізгі мақсатын өзгертеді.

Стандартты білім берудің мақсаты, қарапайым сөзбен айтқанда, оқушыны жан-жақты дамыту. Оқу іс әрекеті белгілі бір құрамдас бөліктерден тұрады. Олар: 1) оқу ситуациялары (немесе міндеттері), 2) оқу әрекеті, 3) бақылау, 4) бағалау. Төменгі сынып оқушыларының танымдық іс-әрекетінде жаңа ұғымды меңгеру процесін түсіну, оны қорыту және қолдану сияқты үш кезеңнен тұрады.

Міне, жеке тұлғаның шығармашылық дербестігінің артуына, ізденімпаздығының қалыптасуына; оқу әрекетінің, сыныптан тыс, жеке ұжымдық жұмыстар ұйымдастырулар оң әсерін тигізеді. Сонымен қатар, жеке тұлғаның шығармашылығы мен ісденімпаздығының қалыптастыруда мұғалімнің педагогикалық шеберлігі өте қажетті. Мұғалім оқушыларға шығармашылық іс әрекетін ұйымдастыру мақсатында түрлі танымдық тапсырмалар дайындауы керектігіне талаптар:

- шығармашылық тапсырмалар дайындау кезеңі сол пәннің жеке сипаты мен мазмұнын ескеру

- шығармашылық тапсырмалар түрлі деңгейде болуы

- берілетін тапсырма мен өткен материалдар арасында байланыс болуы, жүйелі болуы

- білім мен біліктерін жетілдіретін болуы

- тапсырмалардың қарапайымнан күрделіге ауысуы

- оқушының жеке қабілетін ашатындай болуы, шығармашылық дербестігін дамытатындай болуы

Олардың бір қатары оқушылардың жаңа оқу курсына игеруге деген дайындық деңгейін бағалауға арналса, екіншілері оқушылардың біліміндегі нақты кемшіліктерді анықтауға, мақсатты түзету жұмысын жоспарлауға жәрдемдеседі, ал үшіншілері оқытудың кейінгі үрдісін және оның нәтижелеріне болжам жасауға ықпал етеді.

Модульді- интерактивтік технология арқылы бастауыш сынып сатысында қазақ тілі сабақтарында басты ерекшелігі оқушылардың өз бетімен білім алуына, олардың ізденімдік- зерттеу дағдыларының қалыптасуына бағытталады.

Модульді-интерактивтік технология арқылы оқыту бастауыш сынып оқушысының білімін жүйелеу және талдап, бағалауда сабақтың сапасын жақсартумен бірге олардың өзіндік ізденісін арттырып, шығармашылық қабілетін дамытады. Бұл тұста мұғалімнің басты міндеті оқушыларға модульді – интерактивтік технологияны қолдана отырып, сабақ барысында орындалатын тапсырмаларды оқушының білім деңгейін дұрыс анықтау, пәнге деген қызығушылығын арттыру болып табылады. Қазақ тілі пән оқыту барысында модульді – интерактивтік технологияны қолдану оқушылардың қазақ тілінен алған білімдерін жүйеліп, оны сапалы да терең меңгеруге көмектеседі.

Тапсырмаларды орындау алдында оқушыларға тапсырмалардың орындалуындағы талаптарға көңіл аударуы сұралынады. Оқушылар тапсырмаларды қуана орындайды, өйткені олар кішкентай Балбөбекке көмектескендерін мақтан тұтады.

Берілген тапсырмаларда бала қабылдаған заттарын талдау және саралау мүмкіндіктерін пайдаланып онда заттардың жекелеген тікелей қасиеттерін анықтайды. Материалдарды мағыналық жағынан топтап, оның жекелеген бөлімдерін салыстырады.

Логикалық тапсырмалар оқушыларды белсенділікке тәрбиелеу, өз бетінше жұмыс істеуге дағдыландыру, сондай-ақ оқушыларды икемділікпен шеберлікке баулу мақсаттарында пайдаланатындықтан, олар арқылы оқушылардың шығармашылық қабілетін дамыту негізгі 3 бағытта іске асырылады.

- қызығушылығын арттыру
- ойлау және қабылдау қабілетін дамыту
- шығармашылық ізденуін дамыту

Мұндай тапсырмалардың мақсаты төрт түрлі болып келеді.

- Оқушыларды машықтандыру, сергіту
- оқушылардың шығармашылық қабілетін негізі болатын психикалық механизмдерін дамыту
- іздену тапсырмаларын орындату арқылы оларды өз беттерімен жұмыс жасай білулеріне дағдыландыру
- оқушыларға белгілі түсініктен жаңалықты көруге тәрбиелеу мақсатында шығармашылық тапсырмалар орындату

Бұл кезеңде репродуктивті тапсырмалар беріледі. Оқушы әрбір сауалды өте ұқыптылықпен тыңдап, оған айқын тез жауап беруі қажет. Мұнда пән аралық байланыс міндетті түрде пайдаланылады.

Сөйлемнің тұрлаулы және тұрлаусыз мүшелері алдын ала даярланған тірек плакаттары арқылы түсіндірілгеннен кейін сөйлем мүшелеріне талдау барысында төмендегідей тірек белгілерін қолдануға болады. Мысалы, Көксерек зор дауыспен ұлыды (М.Ә.) деген сөйлемге талдау жасау барысында шартты белгілермен сызып алғаннан кейін, мынадай тірек белгілерімен айшықтайды: Б+П+Б мұндағы;

Б- бастауыш

П – пысықтауыш

б- баяндауыш

Осы тәріздес тірек белгілерін пайдалану арқылы жеке оқушылармен жұмыс жүргізу барысында карточкалар үлестіруге болады.

Бұл тапсырманы оқушылардың танымдық іс-әрекеттерін, логикалық ойын қорытып, оның елеулі байланыстары мен қатынастарын кеңінен талдап, есте сақтайды және басқа тапсырмаларды орындағанда қолдана бастайды.

Көрнекі бейнелеулер мен суреттеулер арқылы оқушылар заттар мен құбылыстардың белгілері мен қасиеттерін ұғынады. Сонымен қатар белгілі заттар мен құбылыстарды жіктеу іскерлігі бастауыш мектеп оқушыларының танымдық, ақыл-ой әрекетінің жаңа күрделі формаларын дамытады.

Қазақ тілі сабақтарында модульді-интерактивтік технологияның бір түрі ойын арқылы оқыту барысында тәжірибеде қолданып, оң нәтеже берген бірнеше ойын түрлеріне тоқталсақ.

Қарастырылған дидактикалық ойындар қарапайым жаттығу, тапсырмалардан оқушылардың эмоциясына оң әсер етуімен өзгешеленеді. Мінездері ұяң оқушылардың басқа біреуден өзі не тобы арттып қалып қалмауы сияқты пікір сайысы іске асырылады. Тарауда оқу жоспарына сәйкестендірілген ойындар қатысымдық тұрғыдан жаңа білімді меңгеру, өтілген материалды бекіту бағытында зерттелді.

<Кім шапшаң> ойыны (жұптық жұмыс). Оқушылар жұптасып отырған калпында бір-біріне тірек белгілер бойынша сөйлемдер сызып береді. Енді әрқайсысы өзіне ұсынылған тірек белгілер бойынша сөйлемдер құрауы шарт. Алдымен оқушылар бір-бірін бағалайды, одан кейін мұғалім оқушылар жұмысын бағалайды.

Үлгі

№1	_____	_____	_____	_____	_____
№2	_____	_____	_____	_____	_____
№3	_____	_____	_____	_____	_____

<Бастауышы біздікі, басқасы сіздікі> ойыны. <Бастауыш> тақырыбын өткенде тапсырмалық ойындар ойнатылады.

1. Бұл заттар қандай мамандықтар үшін қажет?: дәрігерге, аспазға, спортшыға
2. Әрбір жиынға және жиындардың қиылысуындағы сөздер ойлап, жаз.

Ойындардың тиімділігі: Оқушыларды тез ойлануға тапқырлыққа жетелейді, 12 жылдық білім беруде информатика пәнін оқыту арқылы әр тұлғаның жан-жақты дамуына, алған мәліметтерді сәйкестендіруіне, есептеуіне, салыстыруына, диагностика құруына, болжамдар жасауына, ұлттық өзіндік танымның дамуына үлкен үлесін тигізіп, білім берудің тиімді жолын таңдауға әрекет етеді.

Пайдаланылған әдебиеттер

1. 12 жылдық Тұжырымдамасы 2001 жыл
2. 12 жылдық білім (журналы 2006 жыл)
3. Бастауыш мектеп (журналы 2005)
4. Жанпейісова М.М. Модульдік оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде аударған Қайшыбекова Д.А. Алматы 180б. 2002 жыл
5. Рахметова С. Қазақ тілі әдістемесінің тереңісі мен технологиясы. Алматы 184б. 2007 жыл.